ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:

№ БД -5510400-3.18

2021 йил "04" 06

Соғлиқни сақлаш вазирлиги

121-сонли буйруғи

2021 йил "04" 06

БОЛАЛАР ЖАРРОҲЛИК СТОМАТОЛОГИЯСИ

МОДУЛ ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 500000 – Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот

Таълим соҳаси: 510000 – Соғлиқни сақлаш

Таълим йўналиши: 5510400 – Стоматология

Тошкент – 2021

Тузувчилар:

Аманулла́ев Р.А.	– ТДСИ, Болалар юз-жаг жарроҳлиги кафедраси мудири, т.ф.д., профессор
Икрамов Г.А.	– ТДСИ, Болалар юз-жаг жарроҳлиги кафедраси доценти, т.ф.н.
Шомуродов Э.Т.	– ТДСИ, Болалар юз-жаг жарроҳлиги кафедраси ассистенти

Тақризчилар:

Абдуллаев Ш.Ю.	– ТДСИ, Юз-жаг касалликлари ва жароҳатлари кафедраси мудири, т.ф.д., профессор
Гулямов С.С.	– ТПТИ, Оториноларингология, болалар оториноларингологияси, стоматология курси билан кафедраси профессори, т.ф.д,

Модул дастури Тошкент давлат стоматология институтида ишлаб чиқилган.

Модул дастури Тошкент давлат стоматология институти Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2021 йил 29 январдаги 5 - сонли баённома).

Модул дастури Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тиббиёт ва фармацевтика узлуксиз касбий таълими муассасаларароо Мувофиқлаштириш Кенгашининг 2021 йил “13” апрелдаги “3“– сонли баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2021 йил “4” июндаги “121” - сонли буйруғининг 1 - иловаси билан модул дастури рўйхати тасдиқланган.

1. Ўқув модулининг долзарблиги ва олий таълимдаги ўрни

Ушбу модул дастури Ўзбекистон Республикаси Давлат таълим стандарти ва умумий амалиёт шифокорини тайёрлаш дастурига асосланган ҳолда тузилган. Ушбу модул асосида замонавий педагогик технологияларни ўқитиш жараёнига тадбиқ этиб талабани назарий маълумотидан бошланғич амалий кўникмаларни фантомларда бажаришга ўргатиб ва орттирилган кўникмаларни замонавий тиббий технологиялар орқали клиник амалиёт билан уйғунлаштирган ҳолда мустақил равишда беморларни ташҳислаш ва қабул қилишга замин яратиб беради. Модулнинг мақсад ва вазифаларини ечими якунида талаба горизонтал ва вертикал интеграция жараёнларида олган билим ва амалий кўникмаларни клиник уйғунлаштириб, етук, рақобатдош, мустақил клиник фикрлаш қобилиятига эга бўлган умумий амалиёт стоматологи бўлиб шаклланади.

Модулни ўқитиш учун анатомия, физиология, фармакология, преклиник реставрацион стоматология, клиник реставрацион стоматология, ортопедик стоматология пропедевтикаси, олинмайдиган тишлар билан протезлаш, олинадиган тишлар билан протезлаш, болалар кариесологияси, тиббий радиология модуллари назарий замин бўлиб хизмат қилади. Болалар жарроҳлик стоматологияси модули тўлиқ олинадиган тишлар билан протезлаш, пародонтология, юз-жаг жарроҳлиги, юз-жаг касалликлари ва жароҳатлари, болалар оғиз бўшлиғи шиллиқ қавати модуллари билан узвий боғлиқ.

2. Ўқув модулининг мақсади ва вазифалари

2.1. Модулнинг мақсади – билим ва кўникмаларини ўзлаштирган ҳолда амбулатор ва стационар шароитда болалар юз-жаг соҳаси касалликларининг этиологияси, патогенези, уларни клиник ва махсус усуллар билан ташҳисловчи ва жарроҳлик усули билан даволовчи мутахассисларни тайёрлаш, умумий амалиёт шифокор-стоматологларини шакллантиришдир.

Умумий стоматологнинг Давлат таълим стандарти, квалификацион тавсифномаси асосида талабаларни клиник фикрлаш қобилиятини ўстиришга қаратилган услубларни замонавий педагогик технологиялар орқали, яъни яллиғланиш касалликлари, травматик жароҳатлар, ўсма касалликлари, юз-жаг соҳасида туғма ва орттирилган нуқсон ва деформациялар,уларнинг келиб чиқиш сабаблари (этиологияси), ривожланиш механизмлари (патогенези), клиникалари, ташҳис ва қиёсий ташҳислари ва даволаш усуллари ҳамда уларни олдини олиш (профилактика) чора-тадбирларини ўргата бориш ва уларда амалий кўникмаларни шакллантиришдан иборат.

2.2. Модулнинг вазифалари:

– болалар юз-жаг жарроҳлиги модули ҳақида тушунча бериш;

– талабаларга амалий кўникмаларни қадамма-қадам ўргатиш;

– замонавий педагогик технологияларни дарс жараёнига тадбиқ этиб, талабани клиник фикрлаш ва билимини сақлаш даражасини ошириш;

– талабаларга маҳаллий ва умумий оғриқсизлантириш техникасини, болалар юз-жаг соҳасиниг жароҳатлари ва ҳосилалари клиник ва диагностик

хусусиятларини, лаб ва танглай кемтиклари, тиш, оғиз бўшлиғи ва юздаги турли хил стоматологик касалликларда болаларга амбулатор жарроҳлик ёрдами кўрсатишни ва госпитализация қилишга кўрсатмаларни аниқлашни, операциядан кейинги реабилитация тартибларини ўргатиш.

2.3. Модул бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар:

<u>8 семестр</u>

Талаба:

− болаларда организмнинг анатомо-физиологик хусусиятлари;
− болаларда оғриқсизлантиришнинг хусусиятлари;
− болалар юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятлари;
− болалар ва ўсмирларда тарқалган стоматологик касалликларни келтириб чиқарувчи омиллар ***ҳақида тасаввурга эга бўлиши***;
− юз-жаг соҳасидаги касалликларини ташҳислашда текшириш усулларини;
− болаларда асосий стоматологик касалликларни клиник ташҳисни асослаш ва даволашни;
− болаларда юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятларини ва касаллик тарихини йиғишни;
− болаларда жарроҳлик стоматологик муолажаларда асосий касалликнинг асоратларини;
− оғиз бўшлиғида микробиологик манзарани яллиғланиш жараёнларини ривожланишидаги аҳамияти ва ўзаро боғлиқлигини;
− умумий ва маҳаллий оғриқсизлаштиришга кўрсатма ва монеликларини;
− болаларда умумий ва маҳаллий оғриқсизлантиришдан келиб чиқадиган асоратларни олдини олиш чора-тадбирларини;
− доимий ва сут тишларни олишга кўрсатма ва монеликларни;
− амбулатор шароитда болаларга тез тиббий ёрдам кўрсатиш усулларини;
− болаларда юз-жаг соҳаси ўсмасининг эпидемиологияси ва касалланиш частотасини;
− бола ва унинг ота-онаси билан психоэмоционал мулоқотни ташкил қилишни;
− шифокор фаолияти жараёнида ота-оналар билан ўзаро алоқани тўғри ташкил қилишни (шифокор-бола-ота она);
− хирургик беморни тиббий картасини тўлдиришни;
− болаларнинг асаб-психик ривожланиши, жисмоний ва интелектуал қобилияти ва унинг умумий ҳолатини баҳолашни;
− текширув натижалари ва қўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни;
− хирургик аралашув ҳажми ва кўринишига кўра оғриқсизлантириш усулини танлашни;
− шошилинч ҳолатларда беморларга тез тиббий ёрдам кўрсатишни;
− оғиз ичи рентгеногаммаси(нишонли)ни ва юз скелети суякларини рентгенограммаси (тўғри ва ён проекцияларда, панорам, ортопантограммалар) ни ўқишни;

− турли хил яллиғланиш касалликларини ўзаро ва бошқа касалликлар билан қиёсий ташҳислаш ўтказишни;
− болага даволаш жойини (поликлиника, стационар) аниқлаш ва хирургик ёрдам кўрсатилиш ҳажмини;
− сўлак бези касалликларини ўзаро ва юз-жаг соҳаси касалликлари билан қиёсий ташҳислашни;
− сурункали носпецифик паренхиматоз паротит ва сўлак-тош касалликлари билан касалланган болаларга текширув режасини тузиш, даволаш ва диспансеризация қилишни;
− болаларда турли хил ўсмалар, юз-жаг соҳаси суяги ва юмшоқ тўқималари ўсмасимон ҳосиласи билан қиёсий ташҳислашни ўтказишни;
− турли нозологик қўшимча текширув усуллардан кўпроқ маълумот берувчисини танлашни;
− болага тахминий ташҳис қўйиш ва ихтисослашган тиббиёт муассасасига юборишни;
− юқори ва пастки жағнинг одонтоген яллиғланган кисталарини цистотомия ва цистэктомия операцияларига кўрсатмаларни ва даволаш муассасасини (поликлиника, стационар) аниқлашни;
− юз-жаг соҳаси махсус ва номахсус одонтоген йирингли яллиғланиш жараёнларининг замонавий таснифи, этиологияси, патогенези, клиник манзараси, ташҳислаш, қиёсий ташҳислаш ва даволаш тамойилларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
− турли кўрсатмалар бўйича болаларда доимий ва сут тишларини олиш;
− оғиз бўшлиғи соҳаси аъзоларини пальпация қилиш;
− тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш;
− тишлар перкуссиясини ўтказиш;
− юқори ва пастки жағларда периферик ва марказий оғриксизлантиришларни ўтказиш, маҳаллий анестезияни ўтказиш (аппликация, регионар);
− тишларни суғуриш;
− юкори ва пастки жаг тишларнинг илдизларини элеватор ва омбурлар ёрдамида суғуриш;
− юкори ва пастки жаг тишлар суғурилгандан кейин қон кетишини тўхтатиш;
− болаларда юз-жаг соҳасиниг яллиғланиш жараёнида ва жарроҳатларида хирургик ёрдам бериш;
− болаларда юз-жаг соҳаси йирингли яраларини ювиш ва дренажлаш;
– болаларда сўлак без чиқарув йўлини ювиш ***малакаларига (шу жумладан амалий кўникмаларига) эга бўлиши керак.***

<u>9 семестр</u>

Талаба:

– болаларда организмнинг анатомо-физиологик хусусиятлари;
– болалар юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятлари;
– болалар ва ўсмирларда юз-жаг соҳаси жароҳатларини келтириб чиқарувчи омиллар ***ҳақида тасаввурга эга бўлиши***;

– ўқув, илмий ва маълумот адабиётлари билан мустақил ишлаш, амалий кўникмаларни мустақил бажариш, тест ва вазиятли масалаларни ечишни;
– юз-жағ соҳаси тўқималарида туғма ва орттирилган нуқсон ва деформацияларнинг этиологияси, клиникаси, ташҳислаш ва даволаш усулларини;
– тиш ва жағларни проекцияси рентгенографиясини;
– болаларда оғриқсизлантиришнинг ҳусусиятларини;
– болаларда учрайдиган сўлак безлари касалликларни кечиш ҳусусиятларини;
– юз-жағ соҳаси туғма ва орттирилган аномалияларини;
– чакка пастки жағ бўғими (ЧПЖБ) патологияси билан касалланган беморларни маълум алгоритм бўйича текширув ўтказишни;
– ЧПЖБнинг бирламчи-суяк ва функционал касалликлари билан касалланган болаларга кўпроқ маълумот берувчи қўшимча текширувни танлашни;
– ЧПЖБнинг бирламчи-суяк ва функционал касалликлари билан касалланган болаларга тахминий ташҳис қўйиш, текширув ўтказиш режасини тузиш ва даволашни;
– Текширув натижалари ва қўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни;
– Юз-жағ соҳасининг турли хил жароҳатларида госпиталгача бўлган шошилинч ёрдамни кўрсатиш, жароҳат турини аниқлаш, госпитализацияга кўрсатма беришни;
– болаларда юз-жағ соҳаси туғма патологияларида клиник текширувларидан кейинги тахминий ташҳис қўйишни;
– туғма патологияси бор беморларни диспансер назоратига олиш ва даволаш режасини тузишни;
– оғиз шиллиқ қавати туғма патологияларида болани ёшига қараб (логопедик, ортодонтик) амбулатор операция ўтказишга кўрсатмалар беришни стоматологияда клиник–функционал ва қўшимча маълумотларни тўплаш ва таҳлил этишни компьютерлаштириш услубларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
– бирламчи жарроҳлик ишловида (БЖИ) тери ва оғиз шиллиқ қаватига чоклар қўйиш;
– тез қотувчи пластмассадан каппа шинасини ва симли композитли шинани тайёрлаш;
– жағ синишларида вақтинчалик ва доимий иммобилизациялаш;
– тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш;
– жағ синишларида оператив даволаш;
– юқори ва пастки жағларда периферик ва марказий оғриқсизлантиришларни ўтказиш ***малакаларига (шу жумладан амалий кўникмаларига) эга бўлиши керак.***

<u>10-семестр</u>

Талаба:

– болаларда организмнинг анатомо-физиологик хусусиятлари;
– болалар юз-жағ соҳасидаги касалликларнинг шикоятлари ***ҳақида тасаввурга эга бўлиши***;
– болаларда юз-жағ соҳаси ўсмасининг эпидемиологияси ва касалланиш частотасини;
– стоматологияда клиник-функционал ва қўшимча маълумотларни тўплаш ва таҳлил этишни компьютерлаштириш услубларини билиши ва уларни ажрата олишни;
– бола ва унинг ота-онаси билан психоэмоционал мулоқотни ташкил қилишни;
– шифокор фаолияти жараёнида ота-оналар билан ўзаро алокани тўғри ташкил қилишни (шифокор-бола-ота она);
– болаларнинг асаб-психик ривожланиши, жисмоний ва интелектуал қобилияти ва унинг умумий ҳолатини баҳолашни;
– текширув натижалари ва қўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни;
– болаларда турли хил ўсмалар, юз-жағ соҳаси суяги ва юмшоқ тўқималари ўсмасимон ҳосиласи билан қиёсий ташҳислашни ўтказишни;
– турли нозологик қўшимча текширув усуллардан кўпроқ маълумот берувчисини танлашни;
– болага тахминий ташҳис қўйиш ва ихтисослашган тиббиёт муассасасига юборишни;
– юқори ва пастки жағнинг одонтоген кисталарини цистотомия ва цистэктомия оперцияларига кўрсатмаларни ва даволаш муассасини (поликлиника, стационар) аниқлашни;
– хирургик аралашув ҳажми ва кўринишига кўра оғриқсизлантириш усулини танлашни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
– болаларда юз-жағ соҳасиниг ўсма ва ўсмасимон ҳосилаларини хирургик даволаш;
– болаларда юқори ва пастки жағлардаги одонтоген кисталарини хирургик даволаш;
– болаларда юқори ва пастки жағлардаги хавфли ва хавфсиз ўсмаларини хирургик даволаш;
– болаларда юз-жағ соҳаси операциясидан кейин жароҳатларда қайта боғлам ўтказиш ***малакаларига (шу жумладан амалий кўникмаларига) эга бўлиши керак.***

3. Асосий қисм

3.1. Модулдаги маъруза машғулотлари мавзулари ва мазмуни, ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

8-семестр

1-мавзу. Мутахассисликка кириш. Болаларда оғриқсизлантиришнинг хусусиятлари. Болаларда тишларни олиш техникаси.

Мутахассисликка кириш. Модулнинг қисқача тарихи, вазифалари, назарий ва

амалий тиббиётда тутган ўрни. Модулнинг бошқа тиббий модуллар тараққиётидаги роли. Ўзбекистонда жарроҳлик стоматология ва юз-жағ жарроҳлиги мактабининг яратилиши. Болалар юз-жағ жарроҳлиги ва жарроҳлик стоматология кафедра структураси, модулнинг мақсад ва вазифалари билан танишиш.

Болалар жарроҳлик стоматология поликлиникасида оғриқсизлан-тиришнинг асосий вазифалари. Маҳаллий оғриқсизлантириш (аппликация, регионар). Умумий оғриқсизлантириш: беморни текшириш, ота-онага тушунтириш ва болани руҳий тайёрлаш, беморни соматик тайёрлаш, кўрсатма ва унинг монелиги (томир орқали, мушак орқали, эндотрахеал). Премедикация ва унинг вазифалари. Умумий ва махаллий оғриқсизлантиришда қўлланиладиган дори воситалари (уларнинг дозаси, концентрацияси). Оғриқсизлантириш ва жарроҳлик ҳаракати вақтида юзага келадиган умумий асоратлар: ҳушдан кетиш, коллапс, анафилактик шок ва токсик шок (характерли клиник белгилари). Терминал ҳолатда реанимациянинг асосий босқичлари. Болаларда сутли ва доимий тишларнинг чиқиш ва сўрилиш муддатлари. Одонтоген яллиғланиш жараёнида тишларни суғуришга кўрсатмалар (периодонтит, периостит, остеомиелит, абсцесс ва флегмоналар). Тиш ва жағларнинг шикастланишида тишларни суғуришга кўрсатмалар. Тиш-жағ тизимини патологик нисбатида тишларни суғуришга кўрсатмалар. Болаларда тиш суғуриш техникасининг хусусиятлари, суғуриш вақтидаги ва суғуришдан кейинги бўладиган маҳаллий ва умумий характердаги асоратлар.

2-мавзу. Болаларда жағ суякларининг одонтоген яллиғланиш касалликлари

Болаларда жағ суякларининг одонтоген остити. Ўткир серозли остити: этиологияси, патогенези, патоморфологик кўриниши, характерли клиник белгилари, клиник кечиши ва даволаш. Ўткир йирингли остит: патогенези, патоморфологик кўриниши, характерли клиник белгилари, клиник кечиши, ташхислаш ва даволаш. Сурункали периостит: патогенези, патоморфологик кўриниши, характерли клиник белгилари, клиник кечиши ва даволаш. Ўткир йирингли оститда стационар ҳолатда даволанишга кўрсатмалар. Болаларда жағ суякларининг ўткир одонтоген остеомиелити: этиологияси, патогенези, патологик анатомияси, характерли клиник белгилари, клиник кечиши, клиник-рентгенологик текширувлар, ташхислаш ва қиёсий ташхислаш. Ўткир остеомиелитни даволаш: яллиғланишга қарши даво, антибактериал даво, ички аъзоларнинг заҳарланишига қарши даво, умумий қуватни оширувчи даво, симптоматик ва патогенетик даволар. Сурункали одонтоген остеомиелит: этиологияси, патогенези, патоморфологик кўриниши ва унинг тасниф (деструктив тури, деструктив-продуктив тури, продуктив тури). Сурункали одонтоген остеомиелитнинг характерли клиник белгилари, клиник кечиши (турига қараб), рентгенологик кўриниши, лаборатор текширувлар натижаси ва ташхислаш. Сурункали остеомиелитни турига қараб даволаш тадбирлари ва натижаси. Сурункали остеомиелитни ортодонтик даволаш режаси (иккиламчи деформацияларни профилактикаси).

Одонтоген остеомиелитни профилактикаси. Болаларда жаг суякларининг гематоген остеомиелити: этиологияси, патогенези, жойлашиши, характерли клиник белгилари, клиник кечиши. Юқори ва пастки жаг суякларда гематоген остеомиелитни клиник хусусиятлари. Гематоген остеомиелитни рентгенологик кўриниши, лаборатор текширувлар натижаси ва ташхислаш. Гематоген остеомиелитни даволашда ўтказиладиган тадбирлар. Жаг остеомиелитларининг асоратлари.

9-семестр

3-мавзу. Болаларда юз-жаг соҳаси юмшоқ тўқималарининг жарроҳатлари.

Юз-жаг соҳасининг юмшоқ тўқималарининг шикастланиши. Лат ейиш: характерли клиник белгилари, клиник манзараси ва даволаш. Жароҳатлар: клиник манзараси ва даволаш. Юз жароҳатларида бирламчи жарроҳлик харакатини узига хос хусусиятлари. Юз ва бўйин соҳаларининг куйиши: характерли клиник белгилари, даражалари, клиник манзараси, ташхислаш ва даволаш. Юз-жаг соҳасининг совуқ уриши: характерли клиник белгилари, даражалари, клиник манзараси, даволаш ва олдини олиш.

4-мавзу. Болаларда юз-жаг соҳаси қаттиқ тўқималарининг жарроҳатлари.

Болаларда тиш ва жаг суякларининг жаро-хатлари. Тишларнинг шикастланиши. Тишнинг лат ейиши: характерли клиник белгилари, клиникаси, рентгенологик кўриниши ва даволаш. Тишларнинг тўлиқ ва нотўлиқ чиқиши: характерли клиник белгилари, клиник кечиши, рентгенологик кўриниши ва даволаш. Тиш тож қисмини синиши. Тиш илдизини синиши. Тишларни ўткир жароҳатларидан сўнг учрайдиган асоратлар. Болалар юз-жаг суяклари синишининг ўзига хос хусусиятлари. Юз-жаг суякларини туғилиш вақтидаги шикастланишлари. Юз-жаг суякларини лат ейиши. «Яшил новда» холатида суяк синишининг характерли клиник белгилари. Юқори ва пастки жагларни суяк усти пардаси остидан синиши. Травматик остеолизнинг характерли клиник белгилари. Болаларда юқори ва пастки жагларининг алвеоляр ўсимтасининг синиши: характерли клиник белгилари, клиник кечиши, рентгенологик кўриниши, ташхислаш ва даволаш. Юқори ва пастки жаглар жароҳатланиши этиологик омиллари. Юқори жаг синиши: таснифи, характерли клиник белгилари, клиник кечиши, рентгенологик кўриниши, ташхислаш ва даволаш усуллари. Пастки жаг синиши: характерли клиник белгилари, шошилинч вақтинча ёрдам бериш, таснифи, клиникаси, рентгенологик кўриниши, ташхислаш ва даволаш усуллари. Яноқ суягини синиши: таснифи, характерли клиник белгилари, рентгенологик кўриниши, ташхислаш ва даволаш усуллари. Бурун суягини синиши: характерли клиник белгилари, рентгенологик кўриниши, ташхислаш ва даволаш усуллари. Чакка-пастки жаг бўғимининг жароҳатланиши: клиникаси ва даволаниши. Жаг суякларининг жароҳатдан кейинги остеомиелити: характерли клиник белгилари, рентгенологик кўриниши, ташхислаш ва даволаш.

5-мавзу. Болаларда чакка-пастки жаг бўғимининг касалликлари

Болаларда чакка-пастки жағ бўғимининг касалликлари. Таснифи. Бир-ламчи суяк жароҳатлари ва касалликлари: чакка-пастки жағ бўғимининг туғма патологияси, Остеоартрит, Неоартроз (характерли клиник белгилари). Иккиламчи деформацияланувчи остеоартроз: этиологияси, характерли клиник белгилари, клиник манзараси, рентгенологик кўриниши, ташхислаш. Суяк анкилози: характерли клиник белгилари, клиник манзараси, рентгенологик кўриниши, ташхислаш. Иккиламчи деформацияланувчи остеоартроз ва суяк анкилози билан бетоб беморларни умумий холатини хисобга олган холда текшириш усуллари ва ушбу беморларда ўтказиладиган операцияларда оғриқсизлантириш усуллари. Иккиламчи деформацияланувчи остеоартроз ва суяк анкилозини даволаш (жарроҳлик ва ортодонтик). Чакка-пастки жағ бў-ғимининг функционал касалликлари: этиологияси, характерли клиник бел-гилари, клиник манзараси, рентгенологик кўриниши, кечиши, қиёсий таш-хислаш ва даволаш. Чакка-пастки жағ бўғими касалликлари бетоб бўлган болаларни реабилитация қилиш.

6-мавзу. Юзнинг атипик нуқсонлари. Тил ва лаб юганчаларининг калталиги.

Юқори лаб ва тил юганчаларини қисқалиги. Тил ва лабнинг қисқа тиз-гинларида анатомик ва функционал ўзгаришлар. Тил тизгинларини қисқали-гини даражалари (Хорошилкина бўйича). Юқори лаб ва тил юганчаларини пластикасида оғриқсизлантириш усулини танлаш ва уларни бартараф этиш усуллари ва муддатлари. Юзнинг атипик туғма кемтиклари: Гемифациал микросомия синдроми (1 ва 2 жабра ёриқларининг синдроми), Гольденхар синдроми, Вандер-Вуд синдроми, Пьер Робен синдроми, Крузон синдроми, Робинов синдроми ва бош-ўмров дизостози. Юз ва бўйин туғма кисталари ва оқма йўллари. Бўйин ўрта соҳасининг туғма кисталари ва оқма йўллари: ривожланиши, клиник кўриниши, ташхислаш, қиёсий ташхислаш ва даволаш. Бўйин ён соҳасининг туғма кисталари ва оқма йўллари: ривожланиши, клиник кўриниши, ташхис-лаш, қиёсий ташхислаш ва даволаш.

7-мавзу. Болаларда юз-жағ соҳасининг тўқималарини ва аъзоларини ривожланишининг туғма пороклари

Юқори лаб туғма кемтиги: таснифи, анатомик ва функционал бузилишлар, ва ташҳислаш. Юқори лаб туғма кемтигида функционал ўзгаришлар ва уларни бартараф этиш. Юқори лаб туғма кемтигини жарроҳлик йўли билан даволаш усуллари ва муддатлари. Хейлопластика жарроҳлик ҳаракатидан кейин юзага келадиган асоратлар. Хейлопластика жарроҳлик ҳаракатидан кейин болани парвариш қилиш. Танглай туғма кемтигининг таснифи, анатомик ўзгаришлар ва эрта функционал бузилишлар ва уларни бартараф қилиш усуллари, ташҳислаш. Танглай туғма кемтигини жарроҳлик йўли билан даволаш муддатлари ва усуллари. Уранопластика жарроҳлик ҳаракатидан кейин юзага келадиган асоратлар. Уранопластика жарроҳлик ҳаракатидан сўнг болани парвариш қилиш. Юқори лаб ва танглай туғма кемтикларида ўтказиладиган ортодонтик даволаш тадбирлари. Юқори лаб ва танглай туғма кемтиклари бўлган болаларда нутқни логопед томонидан йўлга қўйиш. Юқори лаб ва

танглай туғма кемтиклари бўлган болаларда диспансеризация ўтказиш (диспансер гурухлари) ва диспансер кузатув ва давони ташкил этиш. Тиббий–генетик маслаҳат.

10-семестр

8-мавзу. Болаларда юз-жағ соҳасининг ҳосилалари. Хавфсиз ва хавфли ўсмалар

Болаларда юз-жағ соҳасининг ҳосилалари. Хавфсиз ва хавфли ўсмалар (бир-биридан фарқи). Болаларда учрайдиган ўсмаларнинг хусусиятлари, таснифи, ташхислаш ва даволашнинг умумий принциплари. Ўсма билан бетоб беморларни текшириш: шикояти ва анамнези, кўриш, пайпаслаб текшириш, якуний ташхислаш. Онкологик эҳтиёткорлик. Ўсмаларнинг этиологияси. Болаларда юз-жағ соҳасининг хавфсиз ўсмалари (папиллома, фиброма, липома, рабдомиома, миобластома). Юз ва оғиз бўшлиғи юмшоқ тўқималарининг ўсмасимон ҳосилалари (папилломатоз, милк фиброматози, пиоген гранулема, гигант ҳужайрали эпулис, дермоид киста). Этиологияси, характерли клиник белгилари, клиник кечиши, ташхиси, қиёсий ташхислаш ва давоси.

9-мавзу. Қон, лимфа ва периферик нерв томирларини хавфсиз ўсмалари. Сўлак безларининг ўсмалари

Қон, лимфа ва периферик нерв томирларини хавфсиз ўсмалари (гемангиома, лимфангиома, нейрофиброматоз, невус). Сўлак безларининг ўсмалари (полморф ва мономорф аденома, мукоэпидермоид ўсма ва аденокистоз карцинома) ва кисталари. Этиопатогенези, таснифи, локализацияси, текшириш усуллари, характерли клиник белгилари, клиник кечиши, рентген-диагностика, киёсий ташхислаш ва даволаш.

10-мавзу. Жағларнинг остеоген ўсмалари ва ўсмасимон ҳосилалари

Жағларнинг остеоген ўсмалари (остеома, хондрома, остеобластокластома, гемангиома, миксома) ва ўсмасимон ҳосилалари (фиброз дисплазияси, херувизм, Олбрайт синдроми, эозинофил гранулема). Этиопатогенези, таснифи, локализацияси, текшириш усуллари, характерли клиник белгилари, клиник кечиши, рентген-диагностика, киёсий ташхислаш ва даволаш.

11-мавзу. Одонгоген ўсмалар ва ўсмасимон ҳосилалар

Одонгоген ўсмалар ва ўсмасимон ҳосилалар (амелобластома, одотома, одонтоген фиброма, цементома). Жағ кисталарининг (ноэпителиал, эпителиал, радикуляр, фоликуляр). Жағ суякларни хавфли ўсмалари (остеогенсаркома, Юинг саркомаси, Фибросаркома, Ретикулосаркома). Этиопатогенези, таснифи, локализацияси, текшириш усуллари, характерли клиник белгилари, клиник кечиши, рентген-диагностика, киёсий ташхислаш ва даволаш.

3.2. Модулдаги амалий машғулотлар мавзулари, ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

3.2.1. Амалий машғулотларнинг мавзулар рўйхати:

8-семестр

1-мавзу: Болалар учун жарроҳлик стоматологиясини ташкил қилиш. Умумий

ва маҳаллий огриқсизлантиришга кўрсатма ва қарши курсатмалар. Маҳаллий оғриқсизлантириш турлари ва болаларда ўтказишнинг ўзига хос хусусиятлари

2-мавзу: Болаларда тишолишоперацияси. Тишларниолиш пайтида ваундан кейинги келибчиқадиган асоратлар, уларнинголдини олиш ва даволаш режасини шакллантириш

3-мавзу: Болалардаги юз юмшоқ тўқималарининг одонтоген яллиғланиш жараёни. Лимфаденит, абсцесс, флегмона. Болаларда жағ суягининг ўткир ва сурункали периостит. Периостотомия операциясини ўтказиш.

4-мавзу: Болалардаги жағ суякларидаги ўткир одонтоген остеомиелит. Келиб чиқиш назариялари. Янги туғилган чақалоқлар ва эрта болалик давридаги гематоген остеомиелит.

5-мавзу: Ўткир ости даври одонтоген остеомиелит. Сурункали одонтоген остеомиелит: текшириш, клиника, диагностика ва комплекс даволашда жарроҳ ва ортодонт бажарадиган вазифаларни аниқлаш.

6-мавзу: Болаларда одонтоген яллиғланган кисталар. Ноодонтоген яллиғланиш касалликлари бўлган болаларни текшириш, инфилтрат, фурункул, карбункулга хос клиник белгиларни аниқлаш ва уларни даволаш. Сўлак безларининг яллиғланиш касалликлари.

<u>9-семестр</u>

7-мавзу: Юз ва оғиз бўшлиғи юмшоқ тўқималари жароҳатлари. Юмшоқ туқималар механик жароҳатлари. Куйиш ва совуқ уруш

8-мавзу: Болаларда тишлар жароҳатлари. Таснифи. Этиопатогенези. Болаларда тишларнинг лат ейиши, чиқиши ва синиши. Пастки жағ синишлари.

9-мавзу: Ёноқ суяги ва ёйининг синишлари. Бурун суяклари синишлари. Юқори жағ синишлари.

10-мавзу: ЧПЖБ касалликлари: этиологияси, патогенези, таснифи. Остеоартрит, Неоартроз, иккиламчи деформацияловчи остеоартроз, анкилоз. ЧПЖБ касалликларини комплекс даволаш.

11-мавзу: Юзнинг атипик нуқсонлари. Тил ва лаб юганчаларининг калталиги. Оғиз бушлиғининг саёз вестибуласи.

12-мавзу: Лабнинг туғма кемтиклари, Классификацияси. Лаб туғма кемтикларида анатомик ва функционал бузилишлари. Лаб туғма кемтикларининг жарроҳлик даволаш усуллари ва операциядан кейинги парвариши.

13-мавзу: Танглай туғма кемтиклари, классификацияси. Танглай туғма кемтикларида анатомо-функционал бузилишлари. Танглай туғма кемтикларини жарроҳлик даволаш усуллари ва операциядан кейинги парвариши.

<u>10-семестр</u>

14-мавзу: Болаларда ўсмаларни ва ўсмасимон ҳосилаларни ўзига хос кечиши, умуий маълумоти, классификацияси. Юз, буйин ва оғиз бўшлиғи

шиллиқ кавати юмшоқ тўқималарнинг хавфсиз ўсмалари ва ўсмасимон ҳосилалари. Болаларда юз ва буйин соҳаларинг туғма кисталари ва оқма йуллари.
15-мавзу: Сўлак безларининг хавфвсиз ўсмалари. Сўлак безларинг хавфвли ўсмалари. Сўлак безларининг кисталари.
16-мавзу: Юз қон томирларининг хавфвсиз ўсмалари. Юз лимфа томирларининг хавфвсиз ўсмалари. Нейрофиброматоз. Невуслар.
17-мавзу: Жағларнинг остеоген хавфвсиз ўсмалари. Жағларнинг остеоген табиатига эга бўлмаган ўсмалари. Жағларнинг суяк гемангиомаси.
18-мавзу: Жаг суякларининг ўсмасимон ҳосилалари. Олбрайт синдроми, Херувизм. Эозинофил гранулема.
19-мавзу: Жағларнинг одонтоген ўсмалари. Жағларнинг одонтоген ўсмасимон ҳосилалари. Жағларнинг кисталари.
20-мавзу: Жағларнинг хавфли ўсмалари. Поликлиникада стоматолог кабулида онкологик эхтиёткорлик принциплари. Юз-жаг соҳаси онкологик беморларни диспансеризацияси ва реабилитацияси.

3.2.2. Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кафедра профессор-ўқитувчилари томонидан кўрсатма ва тавсиялар ишлаб чиқилади. Унда талабалар асосий маъруза мавзулари бўйича олган билим ва кўникмаларини амалий масалалар ечиш орқали янада бойитадилар. Шунингдек, янги таълим педагогик технологияга асосланиб, хамда дарслик ва ўқув қўлланмалар асосида талабалар билимларини мустаҳкамлашга эришиш, тарқатма материаллардан фойдаланиш, илмий ахборотномалар ва тезисларни чоп этиш орқали талабалар билимини ошириш, масалалар ечиш, мавзулар бўйича кўргазмали қуроллар тайёрлаш ва бошқалар тавсия этилади.

3.2.3. Модулни ўқитиш давомида эгалланадиган амалий кўникмалар ва компетенциялар

Модул давомида эгалланадиган амалий кўникмалар рўйхати:

<u>8-семестр</u>

1. Болаларда маҳаллий инфильтрацион оғриқсизлатириш;
2. Юқори ва пастки жағда ўтказувчан оғриқсизлатириш;
3. Емирилган тишларни олиш;
4. Ретинирланган тишларни олиб ташлаш;
5. Периоститни очиш;
6. Абсцесс очиш;
7. Жаг ости сўлак безининг йўлини ювиш;
8. Флегмоналарни очиш;
9. Секвестрэктомия операциясини ўтказиш;

<u>9-семестр</u>

10. Тиш жароҳатларида тишларга силлик симли шиналарни урнатиш;
11. Пастки ва юқори жаг синганда илмокли симли бимаксиляр шиналарни

тишларга урнатиш;
12. Пастки ёки/ва юқори жаг синганда остеосинтез ўтказиш;
13. Бурун суяклари синганда уларнинг репозициясини ўтказиш;
14. Ёноқ суягини репозиция қилиш;
15. Юз-жаг соҳаси жароҳатига жарроҳлик ишлов бериш;
16. ЮЖС туғма аномалия, деформация ва атипик нуксони бор беморларни текшириш ва ташхис қилиш;
17. Юкори лаб ват ил юганчаси узайтириш операцияси;
18. Компактосетотомия операция ўтказиш;

<u>10-семестр</u>

19. Цистоэктомия операцияси;
20. Цистотомия операцияси;
21. Тери ва оғиз бўшлиғи шиллиқ қават ўсмаларни олиш;
22. Юз-жаг соҳаси ўсмаларни биопсия ўтказиш;
23. Гемангиомани склерозлаш;
24. Мандибуляр кондилэктомия операцияси;
25. Суяк аутопластика операцияси;
26. Туғма кисталар ва окмаларида операция ўтказиш;

Модул давомида эгалланадиган компетенциялар (номи, коди) рўйхати:

УК 1[1]. Абстракт фикр юритиш, ҳодисаларни таҳлил ва синтез қилиш қобилиятига эга бўлиш;

УК 2. Дунё қарашни шакллантириш учун фалсафий билимларнинг асосларидан фойдаланиш қобилияти;

УК 3. Ностандарт вазиятларда ҳаракат қилиш қобилияти, қабул қилинган қарорлар учун ижтимоий ва аҳлоқий жавобгарликни олишга тайёрлик;

УК 4. Ўз-ўзини ривожлантиришга, англашга, ўқишга, ижодий салоҳиятдан фойдаланишга тайёрлик;

УК 5. Фавқулоддаги вазиятларда биринчи тиббий ёрдам техникасини, ҳимоя усулларини қўллашга тайёрлик;

УКК 1[2]. Касбий фаолиятнинг стандарт вазифаларини даволаш ва профилактика стандартлари талабларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилишга тайёргарлик.

УКК 152. Омбурлар билан тиш олиш босқичлари:

УКК 153. Юқори жағда алоҳида гурух тишларини олиш.

УКК 154. Пастки жағда алоҳида гурух тишларини олиш.

УКК 155. Тиш катагидан қонни тўхтатиш.

УКК 156. Перекоронoритни даволаш.

УКК 158. Абсцессни кесиб очиш.

УКК 159. Танглай абцессини кесиб очиш.

---

[1] УК- умумий компетенция

[2] УКК – умумий касбий компетенция

УКК 160. Юз-жаг соҳаси ва тери қопламидаги реионар лимфа тугунларини пайпаслаб текшириш.
УКК 161. Ўткир йирингли периоститни даволаш.
УКК 162. Жароҳатга бирламчи жарроҳлик ишлови бериш
УКК 163. Теридаги чокларни олиш
УКК 164. Тигерштедт шинасини букиш ва тақиш
УКК 165. Бурундан қон кетишида олди тампонада ўтказиш
УКК 166. Юқори жаг синишларида суяк бўртмаларини аниқлаш
УКК 167. Жаг синишларида Гиппократ боғламини қўйиш
УКК 168. Оддий бинтли боғлам
УКК 169. Пастки жаг синишларида босим белгисини аниқлаш
УКК 170. Ташқи уйқу артериясини бармоқ билан босиш
УКК 174. Тил юганчаси қисқа бўлганда тилда ўтказиладиган френулэктомия
УКК 175. Тепа лаб юганчаси қисқа булганда френулотомия ўтказиш
УКК 176. Юз ва оғиз бўшлиғида ўсмаларни пайпаслаш
УКК 178. Юкори жаг алвеоляр ўсигини фронтал тишлар соҳасини пайпаслаш
УКК 179. Пастки жагни алвеоляр ўсиғи буйича қозиқ тишлар атрофини пайпаслаш

Модул давомида клиник ўқув амалиётини ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Талабаларнинг Болалар жарроҳлик стоматологияси модули бўйича клиник ўқув амалиёти таълим жараёнининг 50% ташкил қилади ва болалар юз-жаг жарроҳлиги бўлимида ўтказилади.

Амалий машғулотда амалий кўникмаларга ўргатиш жараёни батафсил режалаштирилади ва бир неча босқични ўз ичига олади:

1. Биринчи босқич – машғулотнинг мақсади ва вазифаларидан келиб чиққан ҳолда ўрганилаётган амалий кўникмани ўрганиш мотивацион асоси аниқланади, унинг назарий жиҳатлари муҳокама қилинади. Амалий кўникмаларни амалга ошириш учун керакли асбоб анжомлар ишлаш механизми, ишлатиш қоидалари билан талабалар таништирилади.

Биринчи босқични амалга ошириш учун кафедрада барча асбоб анжомлар мавжуд ва ишчи ҳолатда бўлиши лозим.

2. Иккинчи босқич – амалий кўникмани намойиш қилиб бериш ва кўп марта машқ қилиш. Бу босқични амалга ошириш учун амалий кўникмаларни кадамма-кадам алгоритми педагог томонидан ва видеофильмлар орқали намойиш этилади, алгоритм асосида босқичма-босқич тўғри бажаришга алоҳида эътибор қаратилади. Талаба амалий кўникмани мустақил, бироқ педагог назорати остида муляжлар, тренажёрлар, фантомлар ва манекенларда, талабалар ўзаро бир-бирида кўп марта машқ қилиб ўрганадилар. Бошида барча босқичларини алоҳида, сўнг умумлаштирган ҳолда тўлиқ ва тўғри бажара олгандан сўнг беморда қўллашга рухсат

берилади (имитацион тренинг).

Иккинчи босқични амалга ошириш учун кафедра томонидан ишлаб чиқилган амалий кўникмалар қадамма қадам алгоритми ва видеофильми, ўкув-услубий қўлланмаси, бажариш схемаси ёки техникаси ва ҳ.к., баҳолаш мезонлари ишлаб чиқилган бўлиши лозим. Муляжлар, тренажёрлар, фантомлар ва манекенлар, имитаторлар, асбоб анжомлар бўлиши лозим ва керакли шарт шароитлар (максимал даражада иш шароитига яқин моделлаштирилган) яратилиши лозим. Бу босқичда педагог назорат қилади ва керак бўлганда талабалар ишидаги хатоликларни тўғирлайди. Бу жараёнда талаба ҳаракатлари видеотасвирга олиниб ўзига намойиш этилиши, танқидий муҳокама қилиниши мумкин. Талаба, унинг хатоси нимада эканлигини, ўқитувчига ва бошқа талабаларга тушунтириб беради ва сўнгра муолажани такрорлайди. Интерфаоллик шунда намоён бўладики, бунда бошқа талабалар эксперт сифатида чиқишда ва ўқитилаётган талабанинг амалий кўникмани тўғри ўзлаштирганлигини баҳолашда иштирок этадилар. Амалий кўникма автоматизм дарасигача етказилиши мақсадга мувофиқ.

3. Учинчи босқич - ўрганилган билим ва амалий кўникмани бемор (фантом, волонтер) да қўллаш. Бу босқичда талаба ўзлаштирилган билим ва амалий кўникмани турли ҳил клиник ҳолатларда (шу жумладан шошилинч ҳолатларда) қўллашга, олинган натижаларни таҳлил қилишга ва шу маълумотлар асосида ҳаракат тактикасини белгилашга педагог назоратида ўргатилади.

Учинчи босқични амалга ошириш учун кафедра томонидан ишлаб чиқилган ўқув, услубий қўлланмалар, фотосуратлар, вазиятли масалалар ва тестлар тўплами, кейслар, клиник протоколлар, диагностика ва даволаш стандартлари, ўргатувчи касаллик тарихлари ва амбулатор карталар ва х.қ. ишлатилиши лозим. Интерфаоллик шунда намоён бўладики, бунда бошқа талабалар нафақат эксперт сифатида чиқишда ва ўқитилаётган талабанинг амалий кўникмани тўғри ўзлаштирганлигини баҳолашда, балки командада ишлашда иштирок этадилар.

4. Тўртинчи босқич – хулоса. Бу босқичда педагог талаба томонидан олинган билим ва эгаллаган кўникмани беморлар (фантом, волонтер)да, турли хил вазиятларда, фаолият жараёнида тўғри ва тўлиқ қўллай олишига ишонч ҳосил қилиши керак ва шунда амалий кўникма ўзлаштирилди деб ҳисобланади.

Машғулот сўнггида ўқитувчи ҳар бир талабанинг амалий кўникмани ўзлаштирганлигини тасдиқлайди. Талаба амалий кўникмани ўзлаштира олмаган вазиятларда, машғулотдан ташқари вақтда мустақил ўзлаштириш тавсия этилади ва педагогга қайта топширади. Талаба барча амалий кўникмаларни ўзлаштирган ҳолда модулни ўзлаштирган ҳисобланади.

Амалий кўникмаларни шифокор-педагог назоратида сон ва сифат жихатдан бажарилади ва кундалик (амалий кўникма)дафтарларида акс этади. Амалий кўникмалар ассистент-талаба, талаба-фантом, талаба-волонтёр, талаба-бемор услубида автоматизм даражасига етказиш лозим.

4. Мустақил таълим ва мустақил ишлар ташкил этиш бўйича умумий

кўрсатма ва тавсиялар

4.1.Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулар рўйхати:

<u>8-семестр</u>

1. Маҳаллий оғриқсизлантириш усуллари ривожланишидаги аҳамиятга молик даврлар.
2. Инъекцион оғриқсизлантириш ўтказиш учун қўлланиладиган асбоблар ва воситалар.
3. Маҳаллий оғриқсизлантириш турлари. Апликацион оғриқсизлантириш. Инфильтрацион оғриқсизлантириш.
4. Ўтказувчан оғриқсизлантириш.
5. Юқори жағда ўтказиладиган периферик ўтказувчан оғриқсизлантириш.
6. Пастки жағда ўтказиладиган периферик ўтказувчан оғриқсизлантириш.
7. Марказий ўтказувчан оғриқсизлантириш.
8. Болаларда премедикация.
9. Стоматологик поликлиника ва стационар шароитида умумий оғриқсизлантириш.
10. Стоматологик поликлиника шароитида ўтказиладиган наркоздан сўнг юзага келиши мумкин бўлган асоратлар, уларни олдини олиш ва даволаш.
11. Болалар стоматологиясида реанимация.
12. Болаларда сут ва доимий тишларни олиш техникаси.
13. Болаларда тиш олиш вақтида ва олингандан кейинги асоратлар.
14. Болаларда сут ва доимий тишларни олишга кўрсатмалар.
15. Болаларда барвақт олинган сут ва доимий тишларни олгандан кейин юзага келадиган шакл бузилишлар.
16. Болаларда периодонтнинг яллиғланиши.
17. Болаларда доимий тишлар периодонтитларини консерватив жарроҳлик усуллари билан даволаш.
18. Болаларда жағ суякларини ўткир периостити клиник манзараси.
19. Болаларда периоститда госпитализация ва операция учун кўрсатмалар
20. Болаларда периостиотомия босқичлари, хусусиятлари.
21. Болаларда ўткир периоститни медикаментоз даволаш.
22. Болаларда сурункали периоститни клиник-рентгенологик манзараси ва даволаш.
23. Болаларда ўткир одонтоген остеомиелит этиологияси, патогенези, яллиғланиш жараёни кўламига таъсир этувчи омиллар.
24. Жағларнинг сурункали одонтоген остеомиелити.
25. Юз-жағ соҳаси одонтоген абсцесс ва флегмоналари.
26. Одонтоген сепсис.
27. Пастки жағ ва юмшоқ тўқималарда йирингли яллиғланиш жараёнларининг тарқалиш даражаси.
28. Юқори жағ ва юмшоқ тўқималарда йирингли яллиғланиш жараёнларининг тарқалиш даражаси, клиник манзараси.
29. Пастки жағнинг ўткир одонтоген остеомиелити, текшириш усуллари, даволаш.

30. Одонтоген остеомиелитда шошилинч жарроҳлик амалиётини ўтказиш усуллари.
31. Ўткир остеомиелит юз-жаг соҳаси абцесс ва флегмоналари билан асоратланиб кечаётганда комплекс даволашни режалаштириш усуллари.
32. Ўткир одонтоген остеомиелитнинг пастки жағдаги асоратлари , клиник манзараси.
33. Болаларда продуктив (гиперпластик) остеомиелит этиологияси, патогенези, клиник манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
34. Болаларда сурункали остеомиелитда секвестрэктомияга кўрсатмалар ва ўтказиш муддати.
35. Болаларда сурункали одонтоген остеомиелитни даволаш алгоритми (секвестрэктомияга тайёрлаш ва операция хусусиятлари).
36. Жаглар одонтоген остеомиелитини ортодонтик даволаш ва тиш-жаг тизими иккиламчи деформацияларининг профилактикаси.
37. Болаларда одонтоген яллиғланиш касалликларининг ривожланиши ва кечишида ўзига хос хусусиятлари.
38. Болаларда пастки жаг ости соҳаси абсцесс ва флегмонаси.
39. Болаларда энгак ости соҳаси абсцесс ва флегмонаси.
40. Болаларда тил ости бўшлиғи абсцесси.
41. Болаларда жаг-тил тарнови абсцесси.
42. Болаларда кўз ости соҳаси абсцесс ва флегмонаси.
43. Болаларда лунж абсцесс ва флегмонаси.
44. Болаларда оғиз туби абсцесс ва флегмонаси.
45. Болаларда қанот-пастки жаг оралиғи абсцесс ва флегмонаси.
46. Болаларда чакка соҳаси абсцесс ва флегмонаси.
47. Болаларда чакка ости чуқурчаси абсцесс ва флегмонаси.
48. Болаларда қулоқ олди чайнов соҳаси абсцесс ва флегмонаси.
49. Болаларда кўз косаси ва ретробулбар соҳаси абсцесс ва флегмонаси.
50. Болаларда ютқин девори соҳаси абсцесс ва флегмонаси.
51. Болаларда абсцесс ва флегмоналарни комплекс даволашнинг умумий тамойиллари.
52. Чақалоқлик ва гўдаклик даврларида гемотоген остеомиелит.
53. Болаларда яллиғланиш инфильтрати.
54. Болаларда юз-жаг соҳасида сарамас.
55. Болалар юзидаги чипқон ва хўппоз.
56. Болаларда лимфатик тугунларнинг ривожланиши ва тузилиши.
57. Болаларда лимфатик тугунда суюқликнинг ҳаракати, қон айланиши, вазифалари.
58. Болаларда лимфатик тугунларни текшириш усуллари.
59. Болаларда ўткир лимфаденит этиологияси, патогенези, клиник манзараси ва даволаш.
60. Болаларда сўлак безларининг ривожланиши ва анатомияси.
61. Болаларда сўлак безларининг тузилиши.
62. Болаларда сўлак безларининг текшириш усуллари.

63. Болаларда ўткир вирусли сиалоаденитлар патогенези, клиник манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
64. Болаларда ўткир бактериал сиалоаденитлар патогенези, клиник манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
65. Болаларда лимфаген сиалоаденитлар патогенези, клиник манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
66. Болаларда орттирилган иммун танқислиги синдромида яллиғланиш касалликларининг кечиши.
67. Болаларда сурункали паренхиматоз сиалоаденит этиологияси, патогенези, клиник манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
68. Болаларда сурункали интерстициал сиалоаденит этиологияси, патогенези, клиник манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш..
69. Болаларда сўлак-тош касаллиги этиологияси, патогенези, клиник манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
70. Болаларда эпидемик паротит этиологияси, патогенези, клиник манзараси, даволаш ва асоратлари.

<u>9-семестр</u>

71. Болаларда юз-жағ соҳаси жарроҳатларини ўзига хос хусусиятлари.
72. Юзнинг чайнов ва мимика мушакларини анатомияси.
73. Юзнинг қон билан таъминланиши
74. Юз юмшоқ тўқималарининг жароҳатини битиш босқичлари.
75. Болалаларда асфиксия ва травматик шок .
76. Сут тишларининг анатомияси.
77. Доимий тишларнинг анатомияси.
78. Сут тишларининг чиқиши, ривожланиши ва сўрилишининг муддатлари.
79. Доимий тишларининг шаклланиши ва чиқиш даврлари.
80. Болаларда алвеоляр ўсиқни ва тишларнинг синишини ўзига хос хусусиятлари.
81. Тишларнинг синишида рентгенологик текширув.
82. Болаларда юз-жағ суякларини синишини ўзига хос хусусиятлари.
83. Болаларда юз-жағ суякларининг ривожланиши.
84. Болаларнинг юқори жағ анатомияси.
85. Болаларнинг пастки жағ анатомияси.
86. Болаларнинг бурун ва ёндош бўшлиқларининг анатомияси.
87. Юз суякларининг жароҳатдан кейинги остеомиелити
88. Болалар ёшининг даврлари (она қорнидаги даври, туғилгандаги даври, кўкрак эмадиган даври, сут тишлари чиқадиган даври, мактабгача бўлган даври, мактаб даври, жинсий ривожланиш даври).
89. Болаларда чакка-пастки жағ бўғимининг тузилиши ва функцияси.
90. Бошланғич суяк бузилишидаа ортодонтик даволашнинг аҳамияти.
91. Бошланғич суякбўғимлар бузилишининг профилактикаси.
92. Чакка пастки жағ бўғими бирламчи чиқиши ва бутунлай чиқиши
93. Чакка пастки жағ бўғими ўткир ва сурункали артрити.
94. Ортодонтик давонинг ЧПЖБ операцияларидан олдинги ва кейинги усуллари.

95. Юз-жаг соҳаси эмбриогенези ва ҳомила эмбриогенези даврида хавфли даврлар.
96. Ривожланишнинг кичик аномалиялари.
97. Туғма ривожланиш нуқсони билан бўлган болаларда тиббий-генетик маслаҳатларнинг тутган ўрни.
98. Хорошилкина бўйича тил юганчасини қисқалиги даражалари.
99. Юзнинг туғма нуқсони билан туғилган болаларни диспансеризация қилиш ва диспансер кузатувида бўлиши.
100. Юзнинг туғма нуқсони билан туғилганболаларда медикогенетик маслаҳатнинг аҳамияти.
101. Юзнинг туғма нуқсони билан туғилган болаларда комплекс даво.
102. Юқори ва пастки лаб мушакларининг анатомияси.
103. Юқори ва пастки лабнинг иннервацияси.
104. Юқори ва пастки лабнинг қон билан таъминланиши.
105. Юқори лаб ва бурунда шакл бузилишида қайта тиклаш операциялари.
106. Юқори лаб ва танглай кемтиги бўлган болаларни ота-оналарнинг психоэмоционал, руҳий ҳолати ва уларга бўладиган даволаш тадбирларини тушунтириш.
107. Танглайнинг эмбрионал ривожланиши.
108. Танглай мушакларининг анатомияси.
109. Танглайнинг қон билан таъминланиши ва иннервацияси.
110. Алвеоляр ўсиқнинг суяк пластикаси.
111. Уранопластикадан кейинги нутқ шакланишида логопедда шуғулланиш.

<u>10-семестр</u>

112. Юз-жаг соҳасининг киста ва оқма йулларини текшириш усуллари.
113. Фистулография, техника ва кўрсатмалар.
114. Бўйин мушакларининг анатомияси.
115. Тил ости соҳасининг дермоид кистаси характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
116. Киста тўқималарининг гистологик текшируви.
117. Болаларда юз-жаг ўсмаларининг этиопатогенезини ўзига хос хусусиятлари.
118. Хавфли ва хавфсиз ўсмаларни фарқловчи патологоанатомик белгилар.
119. Хавфли ва хавфсиз ўсмаларни фарқловчи клиник белгилар.
120. Болалар ўсмаларининг юмшоқ тўқималарида УЗД текшируви.
121. Болаларда дермоид ва эпидермоид кисталарни характерли клиник белгилари, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
122. Болаларнинг юз-жаг соҳаси ўсмаларида диспансер назорати.
123. Мушак тўқималарининг ўсмалари, характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
124. Невус ва пигментли ўсмалар, характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
125. Нерв тўқималари ўсмалари, характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш

126. Юмшоқ тўқима миксомаси, характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш
127. Рентгеноэндоваскуляр окклюзия (эмболизация) гемангиома.
128. Гемангиомаларнинг маҳаллий гипертермияси ва магнит майдони.
129. Нейрофиброматоз: характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
130. Сиалография ва унинг ўтказилиши.
131. Сўлак безларининг кисталари, характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
132. Болаларда жағ суяклари ўсмаларининг диагностикаси ва даволашнинг умумий усулларининг ўзига хос хусусиятлари.
133. Десмопластик фиброма характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
134. Оссифицирловчи фиброма характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
135. Гарднер синдроми характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
136. Эозинофиль гранулема характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
137. Амелобластик фиброма (юмшоқ одонтома) характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
138. Жағ суяклари миксомаси характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
139. Болаларда меланотик нейроэктодермал ўсма (меланоамелобластома, меланоцистома).
140. Жағнинг ноэпителиал кистаси характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
141. Жағнинг эпителиал кистаси характерли клиник белгилари, рентген манзараси, қиёсий ташҳислаш ва даволаш.
142. Кисталар даволашни болаларда ўзига хослиги (цистотомия, цистоэктомия).
143. Хавфли ўсмаларни даволашда рентгентерапия, нур терапия, химия терапия.
144. Болаларда юқори жағ резекциясидан сўнг реабилитация.
145. Болаларда суяк пластикаси учун умумий ва махсус тайёргарлик.
146. Болаларда оғиз шиллиқ қаватининг ўсма олди касалликлари.
147. Болаларда жағ ўсмаси олингандан сўнг ортодонтик давонинг аҳамияти

4.2.Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг шакллари:

– симуляторларда, муляжларда амалий кўникмаларни мустақил ривожлантириш;
– навбатчи шифокор билан биргаликда клиникада қўшимча тунги сменалар;
– профилактик кўрикларда, тиббий кўрикларда ва беморларнинг патронажида мустақил иштирок этиш;

– тиббиёт ОТМ клиникалари ва клиник ўқув базаларида аудиториядан ташқари ташкиллаштирилган клиник навбатчиликда тасдиқланган амалий кўникмаларни навбатчи шифокор-педагог назоратида сон ва сифат жихатдан бажариш ва навбатчилик дафтарларида акс эттириш;
– аҳоли ўртасида тиббий таълимни мустақил равишда ўтказиш;
– адабиёт билан мустақил ишлаш орқали баъзи билимларни ўзлаштириш;
– мавзу бўйича реферат ва презентация тайёрлаш;
– тезис ва мақолалар тайёрлаш;
– график органайзер ишлаб чиқиш, кроссвордлар, вазиятли топшириқлар ва ҳ.к.;
– тақдимотлар ва уларни иш жараёнида қўллаш;
– видеороликлар тайёрлаш ҳамда мустақил иш жараёнида кенг қўллаш ва ҳ.к.

4.3.Мустақил таълим ва мустақил ишлар ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Мустақил ишни бажариш учун талабага ахборот манбаси сифатида дарслик ва ўқув қўлланмалар, методик қўлланма ва кўрсатмалар, маълумотлар тўплами ва банки, илмий ва оммавий даврий нашрлар, Интернет тармоғидаги тегишли маълумотлар, берилган мавзу бўйича аввал бажарилган ишлар банки ва бошқалар хизмат қилади.

Талаба мустақил ишининг вазифалари қуйидагилардан иборат: янги билимларни мустақил тарзда пухта ўзлаштириш кўникмаларига эга бўлиш;
– керакли маълумотларни излаб топишнинг қулай усуллари ва воситаларини аниқлаш;
– ахборот манбаларини ва манзилларидан самарали фойдаланиш;
– анъанавий ўқув ва илмий адабиётлар ва маълумотлар банки билан ишлаш;
– интернет тармоғидан мақсадли фойдаланиш;
– берилган топшириқнинг рационал ечимини белгилаш;
– маълумотлар базасини таҳлил этиш;
– иш натижаларини экспертизага тайёрлаш ва эксперт хулосаси асосида қайта ишлаш;
– топшириқларни бажаришда тизимли ва ижодий ёндашиш;
– муаммоларни мустақил ҳал қилиш кўникмаларига эга бўлиш;
– ишлаб чиқилган ечим, лойиҳа ёки ғояни асослаш ва мутахассислар жамоасида ҳимоя қилиш.

Курс иши (лойиҳаси) кўрсатма ва тавсиялар

Модул бўйича курс иши намунавий ўқув режасида кўзда тутилмаган.

Модул бўйича талабалар билимини назорат қилиш турлари ва баҳолаш мезонлари

Болалар жарроҳлик стоматологияси модули бўйича талабалар билимини

назорат қилиш турлари ва баҳолаш мезонлари ҳақидаги маълумот модул бўйича биринчи машғулотда талабаларга эълон қилинади.

Талабаларнинг модул бўйича ўзлаштириш даражасининг Давлат таълим стандартларига мувофиқлигини таъминлаш учун қуйидаги назорат турлари ўтказилади:

- жорий баҳолаш (ЖБ);
- якуний баҳолаш (ЯБ).

Модулга ажратилган 7 кредитни талаба ЖН давомида йиғади.

№	Баҳолаш тури	Кредит сони
1.	Жорий назорат	7,0
2.	Якуний назорат	0
	Жами	7,0

ЖОРИЙ НАЗОРАТ (ЖН)

ЖНда талабанинг модул мавзулари бўйича билим, амалий кўникма ва компетенцияларни эгаллаш даражасини аниқлаш ва баҳолаб бориш кўзда тутилади. Болалар жарроҳлик стоматологияси модули бўйича ЖН оғзаки, ўргатувчи-назорат тестлари, тарқатма материаллари билан ишлаш, вазиятли масалалар, муляж ва фантом (волонтер, бемор)ларда ишлаш маълумотларини ўрганиш, уйга берилган вазифаларни текшириш ва шу каби бошқа шаклларда ўтказилиши мумкин.

Баҳолашда талабанинг билим даражаси, амалий машғулот материалларини ўзлаштириши, назарий материал муҳокамасида ва таълимнинг интерактив усулларида иштирокининг фаоллик даражаси, шунингдек, амалий билим ва кўникмаларни ўзлаштириш даражаси, компетенцияларни эгаллаш (яъни назарий, аналитик ва амалий ёндошувлар) ҳисобга олинади.

Ҳар бир машғулотда барча талабалар баҳоланиши шарт. Максимал балл 100, ўтиш бали 55 балл.

Ҳар бир машғулотда барча талабалар баҳоланиши шарт. Жорий назоратда талабалар билими таълим моделига асосланган ҳолда қуйидаги босқичларда амалга оширилади: назарий ва амалий қисм (50:50).

Жорий назорат учун 7 кредит ажратилади:

Саккизинчи семестр – 2,0 кредит;

Тўққизинчи семестр – 2,5 кредит;

Ўнинчи семестр – 2,5 кредит.

Саккизинчи семестр якунида талабалар тўлиқ ажратилган кредитни йиғишлари шарт, ўтиш балидан (55) кўп йиққан ҳолда кейинги семестрга ўтадилар. Ўнинчи семестр якунида талабалар тўлиқ ажратилган кредитни йиғишлари шарт ва шундагина якуний назоратга киритиладилар.

Жорий назоратда саралаш (ўтиш) баллидан кам балл тўплаган ва узрли сабабларга кўра назоратларда қатнаша олмаган талабага қайта топшириш

учун, навбатдаги шу назорат туригача, сўнгги жорий назорат учун якуний назоратгача бўлган муддат берилади.

Касаллиги сабабли дарсларга қатнашмаган ҳамда белгиланган муддатларда жорий назоратни топшира олмаган талабаларга факультет декани фармойиши асосида, ўқишни бошлаганидан сўнг икки ҳафта муддатда топширишга рухсат берилади.

Семестр якунида модул бўйича жорий назоратда саралаш балидан кам балл тўплаган талаба академик қарздор ҳисобланади.

Академик қарздор талабаларга семестр тугаганидан кейин қайта ўзлаштириш учун бир ой муддат берилади. Шу муддат давомида модулни ўзлаштира олмаган талаба факультет декани тавсиясига кўра белгиланган тартибда ректорнинг буйруғи билан курсдан курсга қолдирилади.

Модул бўйича талаба рейтинги қуйидагича аниқланади:

Балл	ECTS баҳо	ECTS нинг таърифи		Баҳо	Таърифи
86-100	A	"аъло" – аъло натижа, минимал ҳатоликлар билан	модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши; терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши; муаммоли саволларни аниқлаши, ўз қарашларини илмий-амалий тилда асослаб бера олиши; модулнинг таянч тушунчаларини билиши ва уни қисқа вақт ичида илмий ва амалий масалаларни ечишда самарали қўллай олиши; ностандарт вазиятларда муаммоларни мустақил ва ижодий ҳал қила олиш қобилиятини кўрсата олиши; амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши; амалий масалаларни қисқа, асосланган ва рационал равишда ҳал этиши; модул дастурида тавсия этилган асосий ва қўшимча адабиётларни тўлиқ ва чуқур ўзлаштириши; модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаш, уларга танқидий баҳо бериш ва бошқа модуллар илмий ютуқларини қўллай олиши; назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши,	5	аъло

			вазифаларни бажаришда юқори маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
81-85	B	"жуда яхши" – ўртадан юқори натижа, айрим ҳатоликлар билан	модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши; терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши; ўз фикрини исботлашда ёки бошқа назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши; модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши; стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши; амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши; амалий машғулотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яхши билишини намойиш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллай олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги; модул дастурида тавсия қилинган асосий адабиётларни ўзлаштириши; ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши ва уларга танқидий баҳо бериши; назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда жуда яхши маданият даражасига эга бўлиши лозим;	4	Яхши
71-80	C	"яхши" – ўртача натижа, сезиларли ҳатоликлар билан	модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши, аммо бир оз камчиликлар билан; терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши; ўз фикрини исботлашда ёки бошқа		

			назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши; модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши; стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши; амалий кўникмаларни мустақил равишда бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни эгаллаши, аммо бир оз камчиликлар билан; амалий машғулотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яхши билишини намойиш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллай олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги; модул дастурида тавсия қилинган асосий адабиётларни ўзлаштириши; ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши ва уларга танқидий баҳо бериши; назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда яхши даражага эга бўлиши лозим;		
60-70	D	"қониқарли " – суст натижа, қўпол камчиликлар билан	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида етарли билим ҳажмига эга бўлиши; терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим хатоларга йўл қўйиши; жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намойиш қилишда қийналганда, модул бўйича асосий тушунчага эга эканлигини намойиш этиши; амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) мустақил аммо ҳатоликлар билан тўлиқ бажара олиши; компетенцияларни мустақил, аммо ҳатоликлар билан эгаллаши; модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллай олиши; педагог ходим ёрдами билан стандарт	3	Қониқарли

			вазиятларни ҳал эта олиши; ўқилаётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга баҳо бера олиши; назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
55-59	E	"ўрта" – минимал натижаға тенг	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида қониқарли билим ҳажмига эга бўлиши; терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим қўпол хатоларга йўл қўйиши; жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намойиш қилишда қийналганда ва ҳатоларга йўл қўйганда, модул бўйича асосий тушунчага эга эканлигини намойиш этиши; амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) мустақил эмас ва ҳатоликлар билан тўлиқ бажара олиши; компетенцияларни мустақил эмас ва ҳатоликлар билан эгаллаши; модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллай олиши; педагог ходим ёрдами билан стандарт вазиятларни ҳал эта олиши; ўқилаётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга баҳо бера олиши; назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
31-54	FX	"қониқарсиз" – минимал даражадаги билимларни олиш учун қўшимча мустақил ўзлаштириши зарур	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса; илмий терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий мантиқий хатоларга йўл қўйса; назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса; амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.	2	Қониқарсиз
0-30	F	"мутлоқ	давлат таълим стандартлари		

		қониқарсиз" – тўлиқ қайта ўзлаштириши лозим	(талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса; терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий ва қўпол мантиқий хатоларга йўл қўйса ёки умуман жавоб бермаса; назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса ёки умуман бажармаса; амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.		

ЯКУНИЙ НАЗОРАТ (ЯН)

ЯН модул якунида оғзаки ва амалий кўникма шаклида ўтказилади. Бунда талабаларнинг компетенцияларни, амалий кўникмаларни эгаллаш даражаси ва назарий билимлари текширилади. ЯБ 3 та станциядан иборат бўлиб, 1 та станцияда амалий кўникма, 2 та станцияда назарий савол берилади. ЯНда саралаш балини (55) йиғолмаган талаба ЯНдан ўтмаган ва модулни ўзлаштирмаган деб ҳисобланади (ЖНда тўлиқ кредитни йиққан бўлса ҳам).

Таълим муассасаси ректорининг буйруғи билан ички назорат ва мониторинг бўлими раҳбарлигида тузилган комиссия иштирокида якуний назоратни ўтказиш жараёни даврий равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда, якуний назорат натижалари бекор қилинади ва якуний назорат қайта ўтказилади.

Модул бўйича жорий ва якуний назоратларнинг ҳар бирига ажратилган баллнинг 55 фоизи саралаш бали этиб белгиланади ва бунда жорий назоратга ажратилган баллнинг 55 ва ундан юқори фоизидаги бални тўплаган талабалар ушбу модул бўйича якуний назоратга киритилади.

Талабанинг семестр давомида модул бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир назорат туридан (ЖН, ОН, ЯН) белгиланган қоидаларга мувофиқ тўплаган баллари йиғиндисига тенг. Якуний назорат жорий ва оралиқ назоратдан сўнг семестр охирида ўтказилади.

Жорий назорат ва оралиқ назоратда саралаш баллидан кам балл тўплаган ва узрли сабабларга кўра назоратларда қатнаша олмаган талабага қайта топшириш учун, навбатдаги шу назорат туригача, сўнгги жорий назорат учун якуний назоратгача бўлган муддат берилади.

Касаллиги сабабли дарсларга қатнашмаган ҳамда белгиланган муддатларда жорий, оралиқ ва якуний назоратларни топшира олмаган талабаларга факультет декани фармойиши асосида, ўқишни бошлаганидан сўнг икки ҳафта муддатда топширишга рухсат берилади.

Семестр якунида модул бўйича жорий, оралиқ ёки якуний назорат турларини ҳар бири бўйича саралаш балидан кам балл тўплаган талаба академик қарздор ҳисобланади.

Академик қарздор талабаларга семестр тугаганидан кейин қайта ўзлаштириш учун бир ой муддат берилади. Шу муддат давомида модулни ўзлаштира олмаган талаба факультет декани тавсиясига кўра белгиланган тартибда ректорнинг буйруғи билан курсдан курсга қолдирилади.

Талаба назорат натижаларидан норози бўлса, модул бўйича назорат тури натижалари эълон қилинган вақтдан бошлаб бир кун мобайнида факультет деканига ариза билан мурожаат этиши мумкин. Бундай ҳолда факультет деканининг тақдимномасига кўра ректор буйруғи билан 3 (уч) аъзодан кам бўлмаган таркибда апелляция комиссияси ташкил этилади.

Апелляция комиссияси талабаларнинг аризаларини кўриб чиқиб, шу куннинг ўзида хулосасини билдиради.

Баҳолашнинг ўрнатилган талаблар асосида белгиланган муддатларда ўтказилиши ҳамда расмийлаштирилиши факультет декани, кафедра мудири, ўқув бўлими ҳамда ички назорат ва мониторинг бўлими томонидан назорат қилинади.

5. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари

5.1. Асосий адабиётлар:

1. Азимов М.И. Болалар стоматологиясида маҳаллий ва умумий оғриқсизлантириш, Дарслик. Тошкент. 2013 й.
2. Azimov M.I. Jarrohlik stomatologiya propedevtikasi, Darslik. T Toshkent. 2009 y.
3. Азимов М.И.. Болаларда юз-жағ соҳаларнинг одонтоген яллигланиш касалликлари, Дарслик. Тошкент. 2013 й.
4. Аманулаев Р.А. Врожденная расщелина верхней губы и неба, Учебник. Тошкент. 2014 г.
5. Аманулаев Р.А. Болаларда юз-жағ соҳаси суякларининг жароҳатлари. Клиник белгилари ва кечиши. Диагностикаси. Тез ёрдам. Болаларда тишларининг жароҳатлари, Дарслик. Тошкент, 2012 й.

5.2. Қўшимча адабиётлар:

1. Leonard B.Kaban, Maria J.Troulis. Pediatric Oral and Maxillofacial Surgery – Saunders, USA. 2004 y.
2. Хасанов А.И. Доброкачественные опухоли челюстных костей у детей. Остеома, Хондрома, Остеобластома, Гемангиома, Миксома, Учебное пособие. Тошкент. 2007 г.
3. Хасанов А.И. Злокачественные опухоли челюстных костей у детей.Реабилитация детей после удаления опухолей, Учебное пособие. Тошкент. 2007 г.
4. Якубов Р.К. Заболевания височно-нижнечелюстного сустава у детей**.** Классификация. Первично-костные повреждения и заболевания сустава**,** Учебное пособие. Тошкент. 2009 г.
5. Якубов Р.К. Чакка-пастки жаг бўгимининг бирламчи суяк касалликларини жарроҳлик даволаш усуллари. Чакка пастки жаг бўгимининг функционал касалликлари, Услубий қўлланма. Тошкент. 2009 й.

6. Харьков Л.В., Яковенко Л.Н.. Чехова И.Л. Детская хирургическая стоматология и челюстно-лицевая хирургия, Учебник для студентов медицинских вузов. Москва. 2005 г.
7. Зеленский В.А., Мухорамов Ф.С. Детская хирургическая стоматология и челюстно-лицевая хирургия, Учебник. Москва. 2009 г.
8. Персин Л.С., Елизарова В.М., Дьякова С.В.. Стоматология детского возраста, Учебник. Москва. 2006 г.
9. Топольницкий О.З., Васильев А.Ю. Атлас по детской хирургической стоматологии и челюстно-лицевой хирургии, Учебное пособие. Москва. 2011 г.
10. Топольницкий О.З., Дьякова С.В., Вашкевич В.П. Детская хирургическая стоматология и челюстно-лицевая хирургия, Сборник иллюстрированных клинических задач и тестов. Москва. 2011 г.
11. Виноградова Т.Ф. Атлас по стоматологическим заболеваниям у детей, Учебное пособие. Москва. 2007 г.
12. Стош В.И., Рабинович С.А. Общее обезболивание и седация в детской стоматологии, Учебное пособие. Москва. 2011 г.
13. Робустова Т. Г. Одонтогенные воспалительные заболевания, Учебник. Москва. 2006 г.
14. Барер Г.М., Брусенин Н.Д. Клинические ситуации с иллюстрациями для ИГА выпускников медицинских вузов РФ, Учебно-методическое пособие. Москва. 2008 г.
15. Дьякова С.В. Сборник тестовых заданий по ДХС, Учебное пособие. Москва. 2006 г.
16. Вашкевич В.П., Гальперина Р.Л., Гургенадзе А.П., Ерадзе П.Е., Кузнецова Е.Б., Першина М.А., Топольницкий О.З., Тутуева Т.А., Ульянов С.А., Шорстов Я.В. Сборник тестовых заданий по детской хирургической стоматологии и челюстно-лицевой хирургии, Учебное пособие. Москва. 2007 г.
17. Дьякова С.В. Стоматология детская. Хирургия, Учебное пособие. Москва. 2009 г.
18. Ральф Е. Мак-Доналъд Р. Эйвери /перевод с англ. Под ред. Виноградовой Т.Ф. Стоматология детей и подростков, Учебник. Москва. 2003 г.
19. Cameron A.C., Widmer R. P. /перевод с англ. Под ред. Виноградовой Т.Ф.. Гинали Н.В., Топольницкого О.З. Справочник по детской стоматологии, Учебник. Москва. 2003 г.
20. Ричарда Р. Велбери, Монти С. Даггала, Мари-Терез Хозу. /Пер. с англ. под ред. Л.П. Кисельникова. Детская стоматология, Учебник. Москва. 2014 г.

5.3. Интернет сайтлари:

1. Science Direct URL: http://www.sciencedirect.com
2. Elsevier (платформа Science Direct) URL: http://www.sciencedirect.com
3. «Электронная библиотека диссертаций (РГБ)» URL: http://diss.rsl.ru
4. EBSCO URL: http://search.ebscohost.com
5. Oxford University Press URL: http://www3.oup.co.uk/jnls/

6. Sage Publications URL: http://online.sagepub.com/
7. Springer/Kluwer URL: http://www.springerlink.com
8. Tailor & Francis URL: http://www.informaworld.com
9. Web of Science URL: http://isiknowledge.com

БОЛАЛАР ЖАРРОҲЛИК СТОМАТОЛОГИЯСИ МОДУЛИДАН СИЛЛАБУС

Модулнинг тўлиқ номи	**Болалар жарроҳлик стоматологияси**		
Модул коди:	Кредит ҳажми: 7 Шундан: ЖБ – 7 кредит: 8 семестр – 2 кредит, 9 семестр – 2,5 кредит, 10 семестр – 2,5 кредит, ЯБ – 0 кредит (ўтилиши мажбурий).	Модул ўтилиш даври: 8, 9, 10-семестрлар	ECTS value: 8
Таълим йўналиши	5510400 – Стоматология	4-, 5- босқич бакалаврлари	
Модулнинг давомийлиги	3 ҳафта		
Ўқув соатлари ҳажми:	Жами соат:	252	
	Шунингдек:		
	маъруза	22	
	амалий машғулот	116	
	мустақил таълим	114	
Ўқув модулининг статуси	Клиник модуллар блоки		
ОТМ номи, манзили			
Кафедра номи			
Мазкур курснинг ўқитувчилари ҳақида маълумот	Лекторлар Ф.И.Ш. Амалий машғулот ўтказувчиларнинг Ф.И.Ш.	E-mail: E-mail:	
Машғулот вақти ва жойи			
Модулнинг мазмуни	Ушбу модул асосида замонавий педагогик технологияларни ўқитиш жараёнига тадбиқ этиб талабани назарий маълумотидан бошланғич амалий кўникмаларни фантомларда бажаришга ўргатиб ва орттирилган кўникмаларни замонавий тиббий технологиялар орқали клиник амалиёт билан уйғунлаштирган холда мустақил равишда беморларни ташхислаш ва қабул қилишга замин яратиб беради. Модулнинг мақсад ва вазифаларини ечими якунида талаба горизонтал ва вертикал интеграция жараёнларида олган билим ва амалий кўникмаларни клиник уйғунлаштириб, етук, рақобатдош, мустақил клиник фикрлаш қобилиятига эга бўлган умумий амалиёт стоматологи бўлиб шаклланади.		
Пререквизитлар	анатомия, физиология, фармакология, преклиник реставрацион		

	стоматология, клиник реставрацион стоматология, ортопедик стоматология пропедевтикаси, олинмайдиган тишлар билан протезлаш, олинадиган тишлар билан протезлаш, болалар кариесологияси, тиббий радиология, клиник анатомия
Постреквизитлар	тўлиқ олинадиган тишлар билан протезлаш, пародонтология, юз-жаг жарроҳлиги, юз-жаг касалликлари ва жароҳатлари, болалар оғиз бўшлиғи шиллиқ қавати
Модулнинг мақсади	билим ва кўникмаларини ўзлаштирган ҳолда амбулатор ва стационар шароитда болалар юз-жаг соҳаси касалликларининг этиологияси, патогенези, уларни клиник ва махсус усуллар билан ташҳисловчи ва жарроҳлик усули билан даволовчи мутахассисларни тайёрлаш, умумий амалиёт шифокор-стоматологларини шакллантиришдир. Умумий стоматологнинг Давлат таълим стандарти, квалификацион тавсифномаси асосида талабаларни клиник фикрлаш қобилиятини ўстиришга қаратилган услубларни замонавий педагогик технологиялар орқали, яъни яллиғланиш касалликлари, травматик жароҳатлар, ўсма касалликлари, юз-жаг соҳасида туғма ва орттирилган нуқсон ва деформациялар,уларнинг келиб чиқиш сабаблари (этиологияси), ривожланиш механизмлари (патогенези), клиникалари, ташҳис ва қиёсий ташҳислари ва даволаш усуллари ҳамда уларни олдини олиш (профилактика) чора-тадбирларини ўргата бориш ва уларда амалий кўникмаларни шакллантиришдан иборат.
Модулнинг вазифалари	болалар юз-жаг жарроҳлиги модули ҳақида тушунча бериш; талабаларга амалий кўникмаларни қадамма-қадам ўргатиш; замонавий педагогик технологияларни дарс жараёнига тадбиқ этиб, талабани клиник фикрлаш ва билимини сақлаш даражасини ошириш; талабаларга маҳаллий ва умумий оғриқсизлантириш техникасини, болалар юз-жаг соҳасиниг жароҳатлари ва ҳосилалари клиник ва диагностик хусусиятларини, лаб ва танглай кемтиклари, тиш, оғиз бўшлиғи ва юздаги турли хил стоматологик касалликларда болаларга амбулатор жарроҳлик ёрдами кўрсатишни ва госпитализация қилишга кўрсатмаларни аниқлашни, операциядан кейинги реабилитация тартибларини ўргатиш.
Модул бўйича талабалар билими, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар	**VIII-семестр якунида** **Талаба тасаввурга эга бўлиши керак:** болаларда организмнинг анатомо-физиологик хусусиятлари; болаларда оғриқсизлантиришнинг хусусиятлари; болалар юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятлари; болалар ва ўсмирларда тарқалган стоматологик касалликларни келтириб чиқарувчи омиллар ҳақида. **Талаба билиши шарт:** юз-жаг соҳасидаги касалликларини ташҳислашда текшириш усулларини; болаларда асосий стоматологик касалликларни клиник ташҳисни асослаш ва даволашни; болаларда юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятларини ва касаллик тарихини йиғишни; болаларда жарроҳлик стоматологик муолажаларда асосий касалликнинг асоратларини; оғиз бўшлиғида микробиологик манзарани яллиғланиш

	жараёнларини ривожланишидаги аҳамияти ва ўзаро боғлиқлигини; умумий ва маҳаллий оғриқсизлаштиришга кўрсатма ва монеликларини; болаларда умумий ва маҳаллий оғриқсизлантиришдан келиб чиқадиган асоратларни олдини олиш чора-тадбирларини; доимий ва сут тишларни олишга кўрсатма ва монеликларни; амбулатор шароитда болаларга тез тиббий ёрдам кўрсатиш усулларини; болаларда юз-жағ соҳаси ўсмасининг эпидемиологияси ва касалланиш частотасини; бола ва унинг ота-онаси билан психоэмоционал мулоқотни ташкил қилишни; шифокор фаолияти жараёнида ота-оналар билан ўзаро алоқани тўғри ташкил қилишни (шифокор-бола-ота она); хирургик беморни тиббий картасини тўлдиришни; болаларнинг асаб-психик ривожланиши, жисмоний ва интелектуал қобилияти ва унинг умумий ҳолатини баҳолашни; текширув натижалари ва қўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни; хирургик аралашув ҳажми ва кўринишига кўра оғриқсизлантириш усулини танлашни; шошилинч ҳолатларда беморларга тез тиббий ёрдам кўрсатишни; оғиз ичи рентгеногаммаси(нишонли)ни ва юз скелети суякларини рентгенограммаси (тўғри ва ён проекцияларда, панорам, ортопантограммалар) ни ўқишни; турли хил яллиғланиш касалликларини ўзаро ва бошқа касалликлар билан қиёсий ташҳислаш ўтказишни; болага даволаш жойини (поликлиника, стационар) аниқлаш ва хирургик ёрдам кўрсатилиш ҳажмини; сўлак бези касалликларини ўзаро ва юз-жағ соҳаси касалликлари билан қиёсий ташҳислашни; сурункали носпецифик паренхиматоз паротит ва сўлак-тош касалликлари билан касалланган болаларга текширув режасини тузиш, даволаш ва диспансеризация қилишни; болаларда турли хил ўсмалар, юз-жағ соҳаси суяги ва юмшоқ тўқималари ўсмасимон ҳосиласи билан қиёсий ташҳислашни ўтказишни; турли нозологик қўшимча текширув усуллардан кўпроқ маълумот берувчисини танлашни; болага тахминий ташҳис қўйиш ва ихтисослашган тиббиёт муассасасига юборишни; юқори ва пастки жағнинг одонтоген яллиғланган кисталарини цистотомия ва цистэктомия операцияларига кўрсатмаларни ва даволаш муассасасини (поликлиника, стационар) аниқлашни; юз-жағ соҳаси махсус ва номахсус одонтоген йирингли яллиғланиш жараёнларининг замонавий таснифи, этиологияси, патогенези, клиник манзараси, ташҳислаш, қиёсий ташҳислаш ва даволаш тамойилларини **Талаба бажара олиши лозим:** турли кўрсатмалар бўйича болаларда доимий ва сут тишларини олиш; оғиз бўшлиғи соҳаси аъзоларини пальпация қилиш;

	тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш; тишлар перкуссиясини ўтказиш; юқори ва пастки жағларда периферик ва марказий оғриксизлантиришларни ўтказиш, маҳаллий анестезияни ўтказиш (аппликация, регионар); тишларни суғуриш; юкори ва пастки жаг тишларнинг илдизларини элеватор ва омбурлар ёрдамида суғуриш; юкори ва пастки жаг тишлар суғурилгандан кейин қон кетишини тўхтатиш; болаларда юз-жаг соҳасиниг яллиғланиш жараёнида ва жарроҳатларида хирургик ёрдам бериш; болаларда юз-жаг соҳаси йирингли яраларини ювиш ва дренажлаш; болаларда сўлак без чиқарув йўлини ювиш **Талаба қуйидаги кўникмаларга эга бўлиши лозим:** турли кўрсатмалар бўйича болаларда доимий ва сут тишларини олиш; оғиз бўшлиғи соҳаси аъзоларини пальпация қилиш; тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш; тишлар перкуссиясини ўтказиш; юқори ва пастки жағларда периферик ва марказий оғриксизлантиришларни ўтказиш, маҳаллий анестезияни ўтказиш (аппликация, регионар); тишларни суғуриш; юкори ва пастки жаг тишларнинг илдизларини элеватор ва омбурлар ёрдамида суғуриш; юкори ва пастки жаг тишлар суғурилгандан кейин қон кетишини тўхтатиш; болаларда юз-жаг соҳасиниг яллиғланиш жараёнида ва жарроҳатларида хирургик ёрдам бериш; болаларда юз-жаг соҳаси йирингли яраларини ювиш ва дренажлаш; болаларда сўлак без чиқарув йўлини ювиш. **<u>IX - семестр</u>** **Талаба тасаввурга эга бўлиши керак:** болаларда организмнинг анатомо-физиологик хусусиятлари; болалар юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятлари; болалар ва ўсмирларда юз-жаг соҳаси жароҳатларини келтириб чиқарувчи омиллар ҳақида. **Талаба билиши шарт:** ўқув, илмий ва маълумот адабиётлари билан мустақил ишлаш, амалий кўникмаларни мустақил бажариш, тест ва вазиятли масалаларни ечишни; юз-жаг соҳаси тўқималарида туғма ва орттирилган нуқсон ва деформацияларнинг этиологияси, клиникаси, ташҳислаш ва даволаш усулларини; тиш ва жағларни проекцияси рентгенографиясини; болаларда оғриқсизлантиришнинг ҳусусиятларини; болаларда учрайдиган сўлак безлари касалликларни кечиш ҳусусиятларини; юз-жаг соҳаси туғма ва орттирилган аномалияларини;

	чакка пастки жаг бўғими (ЧПЖБ) патологияси билан касалланган беморларни маълум алгоритм бўйича текширув ўтказишни; ЧПЖБнинг бирламчи-суяк ва функционал касалликлари билан касалланган болаларга кўпроқ маълумот берувчи қўшимча текширувни танлашни; ЧПЖБнинг бирламчи-суяк ва функционал касалликлари билан касалланган болаларга тахминий ташҳис қўйиш, текширув ўтказиш режасини тузиш ва даволашни; Текширув натижалари ва қўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни; Юз-жаг соҳасининг турли хил жароҳатларида госпиталгача бўлган шошилинч ёрдамни кўрсатиш, жароҳат турини аниқлаш, госпитализацияга кўрсатма беришни; болаларда юз-жаг соҳаси туғма патологияларида клиник текширувларидан кейинги тахминий ташҳис қўйишни; туғма патологияси бор беморларни диспансер назоратига олиш ва даволаш режасини тузишни; оғиз шиллиқ қавати туғма патологияларида болани ёшига қараб (логопедик, ортодонтик) амбулатор операция ўтказишга кўрсатмалар беришни стоматологияда клиник–функционал ва қўшимча маълумотларни тўплаш ва таҳлил этишни компьютерлаштириш услубларини **Талаба бажара олиши лозим:** бирламчи жарроҳлик ишловида (БЖИ) тери ва оғиз шиллиқ қаватига чоклар қўйиш; тез қотувчи пластмассадан каппа шинасини ва симли композитли шинани тайёрлаш; жаг синишларида вақтинчалик ва доимий иммобилизациялаш; тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш; жаг синишларида оператив даволаш; юқори ва пастки жагларда периферик ва марказий оғриқсизлантиришларни ўтказиш **Талаба қуйидаги кўникмаларга эга бўлиши лозим:** бирламчи жарроҳлик ишловида (БЖИ) тери ва оғиз шиллиқ қаватига чоклар қўйиш; тез қотувчи пластмассадан каппа шинасини ва симли композитли шинани тайёрлаш; жаг синишларида вақтинчалик ва доимий иммобилизациялаш; тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш; жаг синишларида оператив даволаш; юқори ва пастки жагларда периферик ва марказий оғриқсизлантиришларни ўтказиш **<u>X - семестр</u>** **Талаба тасаввурга эга бўлиши керак:** болаларда организмнинг анатомо-физиологик хусусиятлари; болалар юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятлари ҳақида. **Талаба билиши шарт:** болаларда юз-жаг соҳаси ўсмасининг эпидемиологияси ва касалланиш частотасини; стоматологияда клиник-функционал ва қўшимча маълумотларни

	тўплаш ва тахлил этишни компьютерлаштириш услубларини билиши ва уларни ажрата олишни; бола ва унинг ота-онаси билан психоэмоционал мулоқотни ташкил қилишни; шифокор фаолияти жараёнида ота-оналар билан ўзаро алокани тўғри ташкил қилишни (шифокор-бола-ота она); болаларнинг асаб-психик ривожланиши, жисмоний ва интелектуал қобилияти ва унинг умумий ҳолатини баҳолашни; текширув натижалари ва кўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни; болаларда турли хил ўсмалар, юз-жаг соҳаси суяги ва юмшоқ тўқималари ўсмасимон ҳосиласи билан қиёсий ташҳислашни ўтказишни; турли нозологик кўшимча текширув усуллардан кўпроқ маълумот берувчисини танлашни; болага тахминий ташҳис қўйиш ва ихтисослашган тиббиёт муассасасига юборишни; юқори ва пастки жағнинг одонтоген кисталарини цистотомия ва цистэктомия оперцияларига кўрсатмаларни ва даволаш муассасини (поликлиника, стационар) аниқлашни; хирургик аралашув ҳажми ва кўринишига кўра оғриқсизлантириш усулини танлашни. **Талаба бажара олиши лозим:** болаларда юз-жаг соҳасиниг ўсма ва ўсмасимон ҳосилаларини хирургик даволаш; болаларда юқори ва пастки жаглардаги одонтоген кисталарини хирургик даволаш; болаларда юқори ва пастки жаглардаги хавфли ва хавфсиз ўсмаларини хирургик даволаш; болаларда юз-жаг соҳаси операциясидан кейин жароҳатларда қайта боглам ўтказиш **Талаба қуйидаги кўникмаларга эга бўлиши лозим:** болаларда юз-жаг соҳасиниг ўсма ва ўсмасимон ҳосилаларини хирургик даволаш; болаларда юқори ва пастки жаглардаги одонтоген кисталарини хирургик даволаш; болаларда юқори ва пастки жаглардаги хавфли ва хавфсиз ўсмаларини хирургик даволаш; болаларда юз-жаг соҳаси операциясидан кейин жароҳатларда қайта боглам ўтказиш
Таълим бериш усуллари	маъруза амалий машғулотлар
Таъминот	бормашина, дасатклар, борлар, муляжлар, дарсликлар, тарқатма материаллар, тестлар, вазиятли масалалар, ўқув қўлланмалар.

Ўқитиш натижалари:

Модулни якунлаганда талаба билади:

юз-жаг соҳасидаги касалликларини ташҳислашда текшириш усулларини;

болаларда асосий стоматологик касалликларни клиник ташҳисни асослаш ва даволашни;

болаларда юз-жаг соҳасидаги касалликларнинг шикоятларини ва касаллик тарихини йиғишни;

болаларда жарроҳлик стоматологик муолажаларда асосий касалликнинг асоратларини;

оғиз бўшлиғида микробиологик манзарани яллиғланиш жараёнларини ривожланишидаги аҳамияти ва ўзаро боғлиқлигини;
умумий ва маҳаллий оғриқсизлаштиришга кўрсатма ва монеликларини;
болаларда умумий ва маҳаллий оғриқсизлантиришдан келиб чиқадиган асоратларни олдини олиш чора-тадбирларини;
доимий ва сут тишларни олишга кўрсатма ва монеликларни;
амбулатор шароитда болаларга тез тиббий ёрдам кўрсатиш усулларини;
болаларда юз-жағ соҳаси ўсмасининг эпидемиологияси ва касалланиш частотасини;
бола ва унинг ота-онаси билан психоэмоционал мулоқотни ташкил қилишни;
шифокор фаолияти жараёнида ота-оналар билан ўзаро алоқани тўғри ташкил қилишни (шифокор-бола-ота она);
хирургик беморни тиббий картасини тўлдиришни;
болаларнинг асаб-психик ривожланиши, жисмоний ва интелектуал қобилияти ва унинг умумий ҳолатини баҳолашни;
текширув натижалари ва қўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни;
хирургик аралашув ҳажми ва кўринишига кўра оғриқсизлантириш усулини танлашни;
шошилинч ҳолатларда беморларга тез тиббий ёрдам кўрсатишни;
оғиз ичи рентгеногаммаси(нишонли)ни ва юз скелети суякларини рентгенограммаси (тўғри ва ён проекцияларда, панорам, ортопантограммалар) ни ўқишни;
турли хил яллиғланиш касалликларини ўзаро ва бошқа касалликлар билан қиёсий ташҳислаш ўтказишни;
болага даволаш жойини (поликлиника, стационар) аниқлаш ва хирургик ёрдам кўрсатилиш ҳажмини;
сўлак бези касалликларини ўзаро ва юз-жағ соҳаси касалликлари билан қиёсий ташҳислашни;
сурункали носпецифик паренхиматоз паротит ва сўлак-тош касалликлари билан касалланган болаларга текширув режасини тузиш, даволаш ва диспансеризация қилишни;
болаларда турли хил ўсмалар, юз-жағ соҳаси суяги ва юмшоқ тўқималари ўсмасимон ҳосиласи билан қиёсий ташҳислашни ўтказишни;
турли нозологик қўшимча текширув усуллардан кўпроқ маълумот берувчисини танлашни;
болага тахминий ташҳис қўйиш ва ихтисослашган тиббиёт муассасасига юборишни;
юқори ва пастки жағнинг одонтоген яллиғланган кисталарини цистотомия ва цистэктомия операцияларига кўрсатмаларни ва даволаш муассасасини (поликлиника, стационар) аниқлашни;
юз-жағ соҳаси махсус ва номахсус одонтоген йирингли яллиғланиш жараёнларининг замонавий таснифи, этиологияси, патогенези, клиник манзараси, ташҳислаш, қиёсий ташҳислаш ва даволаш тамойилларини
ўқув, илмий ва маълумот адабиётлари билан мустақил ишлаш, амалий кўникмаларни мустақил бажариш, тест ва вазиятли масалаларни ечишни;
юз-жағ соҳаси тўқималарида туғма ва орттирилган нуқсон ва деформацияларнинг этиологияси, клиникаси, ташҳислаш ва даволаш усулларини;
тиш ва жағларни проекцияси рентгенографиясини;
болаларда оғриқсизлантиришнинг ҳусусиятларини;
болаларда учрайдиган сўлак безлари касалликларни кечиш ҳусусиятларини;
юз-жағ соҳаси туғма ва орттирилган аномалияларини;
чакка пастки жағ бўғими (ЧПЖБ) патологияси билан касалланган беморларни маълум алгоритм бўйича текширув ўтказишни;
ЧПЖБнинг бирламчи-суяк ва функционал касалликлари билан касалланган болаларга кўпроқ маълумот берувчи қўшимча текширувни танлашни;
ЧПЖБнинг бирламчи-суяк ва функционал касалликлари билан касалланган болаларга тахминий ташҳис қўйиш, текширув ўтказиш режасини тузиш ва даволашни;

Текширув натижалари ва қўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни;
Юз-жаг соҳасининг турли хил жароҳатларида госпиталгача бўлган шошилинч ёрдамни кўрсатиш, жароҳат турини аниқлаш, госпитализацияга кўрсатма беришни;
болаларда юз-жаг соҳаси туғма патологияларида клиник текширувларидан кейинги тахминий ташҳис қўйишни;
туғма патологияси бор беморларни диспансер назоратига олиш ва даволаш режасини тузишни;
оғиз шиллиқ қавати туғма патологияларида болани ёшига қараб (логопедик, ортодонтик) амбулатор операция ўтказишга кўрсатмалар беришни стоматологияда клиник–функционал ва қўшимча маълумотларни тўплаш ва таҳлил этишни компьютерлаштириш услубларини;
болаларда юз-жаг соҳаси ўсмасининг эпидемиологияси ва касалланиш частотасини;
стоматологияда клиник-функционал ва қўшимча маълумотларни тўплаш ва тахлил этишни компьютерлаштириш услубларини билиши ва уларни ажрата олишни;
бола ва унинг ота-онаси билан психоэмоционал мулоқотни ташкил қилишни;
шифокор фаолияти жараёнида ота-оналар билан ўзаро алоқани тўғри ташкил қилишни (шифокор-бола-ота она);
болаларнинг асаб-психик ривожланиши, жисмоний ва интелектуал қобилияти ва унинг умумий ҳолатини баҳолашни;
текширув натижалари ва кўшимча текширув усуллари ёрдамида қўйилган ташҳис бўйича боланинг умумий аҳволини баҳолашни;
болаларда турли хил ўсмалар, юз-жаг соҳаси суяги ва юмшоқ тўқималари ўсмасимон ҳосиласи билан қиёсий ташҳислашни ўтказишни;
турли нозологик қўшимча текширув усуллардан кўпроқ маълумот берувчисини танлашни;
болага тахминий ташҳис қўйиш ва ихтисослашган тиббиёт муассасасига юборишни;
юқори ва пастки жагнинг одонтоген кисталарини цистотомия ва цистэктомия операцияларига кўрсатмаларни ва даволаш муассасини (поликлиника, стационар) аниқлашни;
хирургик аралашув ҳажми ва кўринишига кўра оғриқсизлантириш усулини танлашни.

Модулни якунлаганда талаба бажара олади:
турли кўрсатмалар бўйича болаларда доимий ва сут тишларини олиш;
оғиз бўшлиғи соҳаси аъзоларини пальпация қилиш;
тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш;
тишлар перкуссиясини ўтказиш;
юқори ва пастки жагларда периферик ва марказий оғриксизлантиришларни ўтказиш, маҳаллий анестезияни ўтказиш (аппликация, регионар);
тишларни суғуриш;
юкори ва пастки жаг тишларнинг илдизларини элеватор ва омбурлар ёрдамида суғуриш;
юкори ва пастки жаг тишлар суғурилгандан кейин қон кетишини тўхтатиш;
болаларда юз-жаг соҳасиниг яллиғланиш жараёнида ва жарроҳатларида хирургик ёрдам бериш;
болаларда юз-жаг соҳаси йирингли яраларини ювиш ва дренажлаш;
болаларда сўлак без чиқарув йўлини ювиш.
бирламчи жарроҳлик ишловида (БЖИ) тери ва оғиз шиллиқ қаватига чоклар қўйиш;
тез қотувчи пластмассадан каппа шинасини ва симли композитли шинани тайёрлаш;
жаг синишларида вақтинчалик ва доимий иммобилизациялаш;
тишларни, тиш-милк чўнтакларини, сўлак безлари чиқарув йўлларини зондлаш;
жаг синишларида оператив даволаш;
юқори ва пастки жагларда периферик ва марказий оғриқсизлантиришларни ўтказиш
болаларда юз-жаг соҳасиниг ўсма ва ўсмасимон ҳосилаларини хирургик даволаш;

болаларда юқори ва пастки жағлардаги одонтоген кисталарини хирургик даволаш;
болаларда юқори ва пастки жағлардаги хавфли ва хавфсиз ўсмаларини хирургик даволаш;
болаларда юз-жағ соҳаси операциясидан кейин жароҳатларда қайта боғлам ўтказиш